

De Zaanstreek telde ooit meer dan duizend molens. Er is nog maar een handjevol van over. De meeste zijn eigendom van de Vereniging De Zaanse Molen, die er veel tijd, geld en moeite insteekt om ze te behouden. Deze rubriek gaat over de molenaars die de resterende Zaanse molens bemannen.

Arie Butterman van papiermolen De Schoolmeester: “Er is niets romantisch aan een molen”

Westzaan - Een conservatief man. Iemand die niets moet weten van veranderingen in 'zijn' molen. Zelfs de kleinste wijziging ervaart hij al als vloeken in de kerk. „Wij willen laten zien hoe het vroeger toe-ging in een molen. Dan hang je toch geen tl-buizen op? Zou best makkelijk zijn, maar die dingen horen hier gewoon niet. In de achttiende eeuw hadden ze ook geen tl-licht, hoor”, zegt Arie Butterman, de man die al sinds 1972 de scepter zwaait op De Schoolmeester, de laatste windpapiermolen op de wereld.

Er staat die ochtend een behoorlijke zuidwestenwind. De wieken van De Schoolmeester aan het Guispad in Westzaan gaan in een gestaag tempo rond. Toch is de wind niet sterk genoeg om de maalbak in de molen aan te drijven. Daarin worden de textielvezels, waarvan papierpap wordt gemaakt, uit elkaar getrokken. Het is een Zaanse uitvinding, die het proces van het papierpap maken tot een kwart van de tijd beperkte. Maar daarvoor moet er wel voldoende wind staan. Gemiddeld is dat maar één op de vier dagen het geval. „Vroeger moesten de molenaars in die tijd genoeg grondstof maken om de rest van de ploeg aan het werk te houden”, zegt de 55-jarige Butterman.

Die druk is er tegenwoordig niet meer. Butterman maakt nog zo'n 600 kilo papier per jaar. Commercieel is de productie allang niet interessant meer. Het wordt ver onder de kostprijs verkocht. Het gaat vooral naar boekbinders, die van het ambachtelijke 'Zaansch bord' omslagen maken voor hun producten. Ook wordt het papier nog veel gebruikt voor prenten.

Romantiek

Butterman geeft een rondleiding door De Schoolmeester, die eigendom is van de Vereniging de Zaanse Molen. Hij vertelt bevlogen over het papier maken. Veel in de in de uit 1692 stammende molen is authentiek. De prachtige De Schoolmeester straalt romantiek uit. Butterman lacht wat meewarig om die constatering „Romantisch? Verrekken konden de mensen hier.

Wat dacht je van de vrouwen en kinderen die hier vroeger de voden aan stukjes scheurden? Die zaten vol vlooiën, luizen en remsporen. Ja nu, in de zomer, lijkt alles prachtig, maar kom eens terug in januari als de ijskoude wind dwars door de molen waait. Dan praat je niet meer over romantiek.”

Vernuftig

Toch zit zijn liefde voor molens diep, al vindt Butterman het moeilijk om exact onder woorden brengen wat het hem nu zo boeit in deze monumenten uit vervlogen tijden. „Het is meer een gevoel. Molens zijn prachtige werktuigen. Vernuftig en eenvoudig tegelijk. En je bent altijd met het weer bezig”, legt hij uit.

Butterman was achttien toen hij molenaar werd op De Schoolmeester. ,

„Na de lagere school ben ik naar de papiervakschool van Van Gelder in Velsen gegaan. Aan het eind van die opleiding liepen de leerlingen een paar weken mee in De Schoolmeester. Daar ben ik in de ban geraakt van molens. Ik heb mijn molenaarsopleiding gekregen van Jo Vooren in molen Het Pink. Toen ik klaar was kreeg ik het aanbod om molenaar van De Schoolmeester te worden, als opvolger van Klaas Knaap, die met pensioen ging. Ik was vereerd dat ze mij als achttienjarig jochie de verantwoording over zo'n prachtige molen gaven.”

Bezoekers

De Schoolmeester staat open voor bezoekers. Butterman ontvangt er zo'n 2000 tot 2500 per jaar, waaronder veel schoolklassen. De bezoekersaantallen staan in schril contrast tot die van de molens op de Zaanse Schans. „Daar kan ik niet mee concurreren. De Zaanse Schans is een beroemde attractie, wij moeten het hebben van de echte liefhebbers of toevallige passanten. Laatst kwam hier een Russische

mevrouw binnenlopen. Of ik wist waar de Zaanse Schans was, want ze wilden molens zien. Toen ik haar er op wees dat ze in een molen stond, ging ze even naar buiten om te overleggen met haar gezelschap, maar ik heb haar niet meer terug gezien.”

Butterman werkt in De Schoolmeester, maar woont in de uit 1634 stammende poldermolen E bij Stompetoren, één van de molens die de Schermer droog hield. „Daar ben ik terecht gekomen toen ik 24 was. Er kwamen geregeld molens in de Schermer leeg en ik heb gewoon gevraagd of ik er in één van kon gaan wonen. Ook deze molen laat ik zo vaak als het kan draaien. Van stilstaan wordt een molen alleen maar slechter.’

Melchert Leguyt

Van de 19 artikelen die het Dagblad Zaanstreek heeft gepubliceerd over molenaars uit onze streek heeft onze vereniging toestemming gekregen de artikelen over de molenaars van onze molens op de site te zetten. (Foto:HDC Media/Melchert Leguyt)

